

Obrzędy wstępne i liturgia Słowa w Eucharystii (OWMR 46 – 71)

Liturgię Słowa w czasie Eucharystii poprzedzają Obrzędy Wstępne, czyli wejście, akt pokutny, *Kyrie*, *Chwała* i kolekta. Wyróżnione element mają na celu podanie zgromadzonym tematu liturgii dnia, wytworzenie wśród nich klimatu jedności oraz przygotowanie do uważnego słuchania słowa Bożego, a także pobożnego udziału w liturgii ofiary.

Wejście

Na ten obrzęd składają się: procesja służby liturgicznej i celebransa do ołtarza, a także pieśń.

Śpiew ma potrójne znaczenie: wytwarza wśród zgromadzonych poczucie braterstwa i więzi modlitewnej, wprowadza w przeżywane misterium okresu liturgicznego lub święta oraz towarzyszy posługującym i kapłanowi w procesji do ołtarza.

Istnieją cztery sposoby wykonywania śpiewu: schola z ludem, kantor z ludem, sam lud, sama schola. Jako śpiew można zastosować antyfonę z psalmem lub stosowną do okresu liturgicznego pieśń.

Gdy liturgia ma charakter uroczysty, wtedy i wejście może mieć uroczystą formę. W takim przypadku w zakrystii ustawia się uroczysta procesja, która zwykle wyrusza boczną nawą pod chór, skąd przez środek kościoła zmierza do prezbiterium. Na czele uroczystej procesji idzie ministrant z krzyżem. Poprzedza go ministrant z dymiącą kadzielnicą. Po obu stronach krzyża ministranci niosą lichtarze z płonącymi świecami. Za krzyżem dwójkami idą pozostali ministranci. Potem diakon lub lektor niesie księgę Ewangelii. Uroczystą procesję zamyka kapłan. Gdy Msza święta jest koncelebrowana, wówczas koncelebransi dwójkami poprzedzają głównego celebransa.

Tak ukształtowana procesja ma swoją wymowę teologiczną, mianowicie: krzyż jest znakiem przychodzącego do zgromadzonych Chrystusa, aby we Mszy świętej uobecnić dla nich swoją zbawczą Ofiarę krzyżową. Dymiąca kadzielnica

zachęca wszystkich obecnych do wielbienia Boga w myśl słów psalmu: „Niech moja modlitwa wznosi się przed Tobą jak dym kadzidła” (Ps 141, 2). Płonące świece symbolizują Chrystusa Zmartwychwstałego, który nazwał siebie „Światłością świata” (J 8, 12). Księga Ewangelii zawiera słowa życia wiecznego, czyli Boską naukę Jezusa Chrystusa.

Pozdrowienie ołtarza i zgromadzonego ludu

Po przyjsciu do prezbiterium posługujący i kapłan oddają cześć ołtarzowi przez głęboki ukłon. Ołtarz bowiem jest święty. Jest znakiem Chrystusa i Jego Najświętszej Ofiary uobecnianej na nim w każdej Mszy świętej. Na znak czci kapłan z diakonem całują ołtarz, następnie według uznania okadza się krzyż i ołtarz. Ten głęboki szacunek dla ołtarza wymaga, aby nie stawiano na nim żadnych przedmiotów nie mających zastosowania w sprawowaniu Eucharystii.

Następnie kapłan na miejscu przewodniczenia wykonuje znak krzyża. W ten sposób przypomina zgromadzonym odkupienie; znak krzyża jest także wyznaniem wiary w obecność Boga, którego ośmielamy się nazwać Ojcem, Synem i Duchem Świętym.

Poprzez pozdrowienie kapłan oznajmia zgromadzonym obecność Pana. Odpowiedź *I z duchem twoim* jest również pozdrowieniem pełnym mocy i znaczenia. Święty Jan Chryzostom powiada, że odpowiedź ta wskazuje na Ducha Świętego, mocą którego kapłan sprawuje Najświętszą Ofiarę. Przez pozdrowienie kapłana i odpowiedź ludu ujawnia się misterium zgromadzonego Kościoła. Czasem kapłan pozdrawia zgromadzonych inną formułą, również zaczerpniętą z Pisma Świętego. Każda z tych formuł jest aktem wiary w obecność Pana i życzeniem Jego błogosławieństwa.

Po pozdrowieniu kapłan albo diakon lub osoba świecka może w krótkich słowach wprowadzić wiernych w treść Mszy świętej, która się rozpoczyna, w obchodzoną tajemnicę, w przeżywanie misterium obecnego i uświęcającego Boga.

Akt pokuty

Następuje akt pokuty. Kapłan zachęca wszystkich zebranych do modlitwy o łaskę skruchy dla grzesznego serca. W chwili ciszy i skupienia zgromadzeni uświadamiają sobie swoją grzeszność i przepraszają Boga za swoje grzechy, aby z czystym sercem uczestniczyć we Mszy świętej. Żal za grzechy należy łączyć z miłością do Boga, bo każdy grzech, nawet lekki, jest odepchnięciem Bożej miłości, wyrządza szkodę samemu grzesznikowi i innym, zadaje ranę Kościołowi i osłabia jego skuteczność oddziaływania w świecie. W niedzielę i święta miejsce aktu pokuty może zająć obrzęd pokropienia wodą święconą. Pokropienie to przypomina przyjęty chrzest, przez który zgromadzeni stali się dziećmi Bożymi, mogą cieszyć się Jego obecnością, brać udział w świętych obrzędach liturgicznych, w których dokonuje się dzieło odkupienia.

Po akcie pokuty następuje zawsze aklamacja *Kyrie eleison*, chyba że występowała już wcześniej. Została ona wprowadzona do liturgii w takim znaczeniu, w jakim stosował ją święty Paweł Apostoł w swoich listach, kierując ją do Chrystusa jako Pana i Boga, u którego miłosierdzie jest bez granic. Każde wezwanie powtarza się zwykle dwa razy, ale można też więcej.

Chwała na wysokości Bogu

Jest to starożytny i czcigodny hymn, w którym Kościół zgromadzony w Duchu Świętym wysławia Boga Ojca i Jego jedyne Syna, Jezusa Chrystusa. Pierwsze słowa hymnu zaczerpnięte są z pochwalnego śpiewu Aniołów na polu betlejemskim (Łk 2,14). Wielbią one Boga za cudowne wcielenie Jego Syna, który dla ludzi jest darem Bożej miłości. Do głosów anielskich Kościół dołączył szereg aklamacji wielbiących, którymi wyrażamy radość wypływającą z wdzięcznych serc: *Chwalimy Cię. Błogosławimy Cię. Wielbimy Cię. Wysławiamy Cię. Dzięki Ci składamy, bo wielka jest chwała Twoja*. Stąd hymn ten nazywany jest czasem „doksologią”, czyli wychwalaniem Pana Boga w Trójcy Świętej jedyne: Ojca, Syna i Ducha Świętego. Do Boga Ojca kierujemy słowa: *Panie Boże, Królu nieba, Boże Ojczy wszechmogący*. Potem

słowa wyliczamy Boskie tytuły Zbawiciela: *Panie, Synu Jednorodzony, Jezu Chryste. Panie Boże, Baranku Boży, Synu Ojca*. Przez świadomość grzeszności odmawiający dołączają błaganie o przebaczenie: *Który gładzisz grzechy świata, zmiłuj się nad nami. Który gładzisz grzechy świata, przyjm błaganie nasze. Który siedzisz po prawicy Ojca, zmiłuj się nad nami*. Dalsze słowa wskazują na Chrystusa, który rzeczywiście jest najwyższym Panem i wyznajemy swoją wiarę w Niego: *Albowiem tylko Tyś jest święty. Tylko Tyś jest Panem. Tylko Tyś Najwyższy, Jezu Chryste*. Hymn kończy się wyznaniem wiary w Boga w trzech Osobach: *Jezu Chryste, z Duchem Świętym w chwale Boga Ojca. Amen*. Hymn Gloria cechuje postawa modlitewna, której uczy nas Zbawiciel: *Wysławiam Cię, Ojcze, Panie nieba i ziemi*. (Mt 11, 25).

Tego hymnu nie można zastępować innym tekstem. Intonacja hymnu przysługuje: kapłanowi, kantorowi lub scholi. Wykonywany może być w formie śpiewanej (przez wszystkich, na przemian ze scholą, przez samą scholę) lub recytowany (przez wszystkich, naprzemiennie z podziałem na dwa chóry). Odmawia się go w niedziele poza okresami Adwentu i Wielkiego Postu, a także w uroczystości i święta oraz podczas szczególnie uroczystych celebracji.

Kolekta (modlitwa dnia)

Kolekta zwana też oracją, kończy obrzędy wstępne. Jest ona pierwszą modlitwą kapłana jako przewodniczącego liturgii mszalnej. W naszej liturgii rzymskiej oracja składa się z czterech części: z wezwania, z modlitwy w ciszy, z kolekty i odpowiedzi zgromadzonych wiernych. Po wezwaniu kapłan zachowuje milczenie, aby uświadomić wszystkim, że stoją w obliczu Boga ze swoimi prośbami. Następnie kapłan zbiera niejako ciche modlitwy zgromadzonych w jedną modlitwę, zwaną kolektą i w imieniu wszystkich przedstawia je Ojcu niebieskiemu, przez Chrystusa, w Duchu Świętym. W oracji tej kapłan nawiązuje do obchodzonego misterium, np. Bożego Narodzenia. Następnie kapłan przedstawia Bogu prośby, aby zebrani na Mszy świętej, żyli dzisiaj i w przyszłości tym darem, za który teraz składają dziękczynienie. Lud

przez aklamację *Amen* uznaje modlitwę za swoją. Słowo *Amen* oznacza także wyznanie wiary w niezawodną wierność, z jaką Bóg spełnia to, o co Kościół ufnie błaga.

Liturgia Słowa

Tę część stanowią czytania z Pisma Świętego oraz wykonywane między nimi śpiewy. Z kolei homilia, wyznanie wiary, modlitwa powszechna są rozwinięciem i zakończeniem Liturgii słowa.

W tej części Bóg przemawia do swojego ludu, ujawnia zbawienie oraz dostarcza wiernym duchowego pokarmu. W ten sposób sam Chrystus jest obecny pośród swego ludu.

Przyswojenie słowa Bożego dokonuje się w milczeniu, przez śpiewy i wyznanie wiary. Mocą tego słowa wierni zanoszą modlitwę powszechną w potrzebach Kościoła i świata. Liturgię słowa należy sprawować tak, aby sprzyjała medytacji. Należy unikać jakiegokolwiek pośpiechu. W celu przyjęcia słowa sercem i przygotowania na nie odpowiedzi, można zachować chwile ciszy przed rozpoczęciem Liturgii słowa, po pierwszym i drugim czytaniu oraz po homilii.

Czytania biblijne i psalm responsoryjny

Bóg przemawia do zgromadzonych na liturgii słowami Pisma świętego. W tej części zasadniczą postawą jest otwarcie się na słowo Boże i wczuwanie się w jego treść.

Słowo Boże rodzi wiarę, zasila ją i umacnia, a przez wiarę Chrystus zamieszkuje w ludzkich sercach. Słowo Boże poucza i otwiera duszę na przyjęcie łaski Bożej. Wywiera także wpływ na sposób myślenia i na całe życie moralne.

Należy zachować układ czytań biblijnych, w którym ujawnia się jedność obu Testamentów i dziejów zbawienia. Pierwsze czytanie jest fragmentem z ksiąg Starego Testamentu. Po nim występuje psalm responsoryjny, sprzyja on medytacji nad słowem Bożym. Wypada, aby psalm responsoryjny był śpiewany,

przynajmniej jeśli chodzi o refren. Może być wykonywany z ambony lub innego odpowiedniego miejsca. Drugie czytanie wzięte jest z ksiąg Nowego Testamentu. Po pierwszym i drugim czytaniu lektor dodaje: *Oto słowo Boże*, na co wszyscy odpowiadają: *Bogu niech będą dzięki*. Słowami tymi wyrażona zostaje wdzięczność Bogu za przekazane prawdy o zbawieniu.

Nie wolno w tej części stosować innych zastępczych tekstów, nie biblijnych. Czytania wykonują usługujący z ambony.

Aklamacja przed czytaniem Ewangelii

Przez ten obrzęd zgromadzenie przyjmuje i pozdrawia Pana mającego przemawiać oraz śpiewem wyznaje wiarę w Niego. Wszyscy wykonują tę aklamację pod przewodnictwem scholi albo kantora. W okresie, w którym nie jest przewidziany śpiew *alleluja*, można wykonywać albo psalm i werset przed ewangelią, albo tylko psalm.

Ewangelia

Czytanie Ewangelii stanowi szczyt w Liturgii słowa. Wskazują na to specjalne oznaki czci: intronizacja Ewangeliarza, przygotowanie szafarza przez błogosławieństwo lub modlitwę, postawa stojąca. Małe znaki krzyża kreślone przez kapłana lub diakona na księdze Ewangelii, na czole, na ustach i na sercu zostają powtórzone przez wszystkich wiernych. Zwyczaj ten znany od IX w. wyraża pragnienie głębszego rozumienia słowa Bożego, wyznawania go odważnie ustami i zachowania go w sercu z jego błogosławieństwem.

Ewangelię winien odczytać diakon, w razie jego nieobecności, inny kapłan, ostatecznie sam celebrans.

Homilia

Homilia wyjaśnia i aktualizuje słowo Boże, ułatwia rozważanie i życie według jego wymagań.

Wyznanie wiary

Podczas Mszy świętej wyznanie wiary zmierza ku temu, aby zgromadzony lud dał odpowiedź na Boże słowa, a tym samym uczcił wielkie

misteria wiary. Wyznanie wiary, zwane też symbolem wiary, jednoczy wszystkie narody chrześcijańskie, wyznające te same prawdy objawione. Symbol wiary jest więc znakiem rozpoznawczym wszystkich wierzących w Chrystusa. Z umocnioną wiarą przez słuchanie i rozważenie słowa Bożego, zgromadzeni przystępują do wspólnego jej wyznania, wypowiadając i równocześnie uświadamiając sobie na nowo najważniejsze prawdy objawione przez Boga. Prawdy te tak zostały ułożone, że w zarysie przedstawiają historię zbawienia od dzieła stworzenia, poprzez dzieło zbawienia, kontynuowane przez Kościół, aż do życia wiecznego w przyszły świecie.

Symbol wiary przypomina także zgromadzonym przyjęty sakrament chrztu świętego. Pierwotnie wyznanie wiary złączone było z obrzędami chrztu świętego, i dopiero później włączono je do Mszy świętej. W ten sposób wyznanie wiary wskazuje na związek sakramentu chrztu świętego z Eucharystią. Chrzest święty otwiera drogę do Eucharystii.

Symbol winien być śpiewany lub recytowany przez kapłana i lud w niedziele i uroczystości, a także z okazji uroczystych celebracji. Niezależnie od sposobu wykonania może być odmawiany przez wszystkich albo na przemian z podziałem na dwa chóry.

Modlitwa powszechna

Modlitwa powszechna kończy liturgię słowa Bożego. Nazywana jest modlitwą powszechną, ponieważ wszyscy zgromadzeni na liturgii zanoszą ją w intencjach powszechnych, obejmujących cały Kościół i świat. W ten sposób wierni wykonują swoje powszechne kapłaństwo, otrzymane na chrzcie świętym (1 P 2, 9). Kapłan, który przewodniczy liturgii, kieruje modlitwą powszechną. Najpierw zaprasza wszystkich zebranych do wspólnej modlitwy błagalnej. On również ją kończy prosząc Boga, by raczył łaskawie przyjąć prośby zanoszone do Niego przez całe zgromadzenie liturgiczne.

Modlitwa powszechna obejmuje zazwyczaj następujące intencje: w potrzebach Kościoła, za rządzącymi państwami i o zbawienie całego świata,

za ludzi doświadczonych różnymi trudnościami, za miejscową wspólnotę. Proponowane intencje winny być nieliczne, ułożone w duchu mądrej wolności, zwarte i wyrażające błagania całej wspólnoty. Wezwania wygłasza diakon lub kantor lub inny wierny świecki, stojąc przy ambonie lub w innym odpowiednim miejscu. Lud przyłącza się do modlitwy przez wspólne wezwanie.